

Pesten op sportverenigingen een onderschat probleem

Dit artikel gaat over een studie waarin 98 trainers van verschillende takken van sport zijn geïnterviewd over pestgedrag op sportverenigingen. De gegevens van de trainers zijn vergeleken met die van 96 basisschool lerares. De noodzaak van structurele aandacht voor pesten op sportverenigingen wordt met deze studie onderstreept.

Door: Paul Baar

De sportvereniging is naast school de belangrijkste georganiseerde praktijk waarin kinderen elkaar structureel ontmoeten. Tot op heden is echter (inter)nationaal nauwelijks onderzoek verricht naar pesten op sportverenigingen. In een vergelijkende studie (Baar, 2012) zijn 1534 kinderen structureel bevestigd op pestgedrag op hun basisschool en sportvereniging. Uit dit onderzoek blijkt dat pesten op sportverenigingen minstens een even groot probleem is als op basisscholen want de kinderen rapporteerden zelfs iets meer pestgedrag op de sportvereniging. Gezien de vele pestpreventieprogramma's op scholen kan worden verwacht dat leraren informatie hebben over pesten en dat zij weten hoe daarmee om te gaan.

De rol van de trainer

De vraag is gerechtvaardigd hoe is het gesteld met de ervaring van de trainers van sportverenigingen? In hoeverre ervaren zij pesten op de sportvereniging als een 'probleem'? Zij zijn immers in eerste instantie verantwoordelijk voor het voorkomen van en interveniëren in pestgedrag.

Signalering

Voor trainers pesten kunnen aanpakken, moeten zij dit eerst kunnen signaleren. Maar liefst 93% van de ondervraagde trainers signaleert niet of nauwelijks pesten op de sportvereniging. Signaleren van pestgedrag blijkt in de praktijk problematisch vanwege een aantal factoren. Het begint met het definiëren van pesten. In de praktijk kunnen maar weinig trainers een eenduidige definitie geven. Het onderscheid tussen plagen, klieren en pesten is niet altijd duidelijk. Wat is pesten nu precies? Wat voor

de een nog een grapje is, kan door een ander als serieus of bedreigend worden ervaren: Er zit zo'n nooddeur in kleedkamer 4. Dan zetten ze iemand buiten de deur en dan doen ze de deur dicht. Dan moeten ze helemaal om gaan lopen ... Ze doen het met iedereen. Alleen één of twee die voelen dat als pesten terwijl een ander denkt: Nou ja, grapje. [handbal].

Is het als laatste gekozen worden of het niet mee mogen doen met een groep een vorm van pesten? Ook wordt op het sportveld een mate van 'agressief' gedrag veelal eerder geboden dan verboden, vooral in competitieve spelsituaties:

Het lastig om fysiek pesten te achterhalen omdat er gewoon veel geduwd en getrokken wordt in deze sport. Dat hoort er een beetje bij [handbal].

Het meeste pestgedrag wordt niet door de trainer zelf gesignaleerd maar is vaak indirect 'van horen zeggen'. Wie is dan precies dader en/of slachtoffer? Pesten gebeurt het meest op onbewaakte momenten, buiten het zicht of achter de rug van de trainer om:

De wisseling van de les is een heel rumoerig moment. De ene groep gaat weg en de andere komt. Dan zou er gepest kunnen worden, want dan gaan ze meestal zelf wat spelen. Maar ik zie dat nooit. Het komt ook omdat ik dan niet met de groep bezig ben. Dan ben ik meestal met de ouders of wat dan ook bezig [danssport].

Visie

Pesten hangt volgens trainers vaak samen met groepsprocessen en situationele factoren. Met pesten willen daders ten koste van anderen zich beter voelen en erbij horen door hun eigen positie binnen het team veilig te stellen. Gepest worden heeft volgens trainers vooral te maken met factoren in het kind zelf. Slachtoffers zijn minder goede sporters of motorisch onhandige kinderen die niet goed mee kunnen komen met het niveau van een sportgroep. Geringe weerbaarheid wordt ook genoemd. Slachtoffers laten zich pesten en vragen niet om hulp:

Dat zijn altijd een beetje, als je het heel zwart/wit neerzet, de mietjes ... Sommige jochies die lokken het ook voor zichzelf uit [voetbal].

De oorzaken van pesten worden vooral bij het kind zelf gelegd. Dit kan duiden op een ontkenning van de problematiek. Trainers hebben dan de verwachting weinig aan pesten te kunnen doen en voelen zich minder verantwoordelijk om pesten aan te pakken. Een ander punt van aandacht is de geringe reflectie van trainers op hun eigen rol in pestgedrag. De opstelling van een trainer kan pesten in de hand werken:

Uitkijken dat je er zelf niet in meegaat. Stel dat iemand tegen je zegt. Goh, die was weer heel slecht! Dan mag je dat wel vinden als trainer maar dan moet je dat niet uitspreken. Bij kinderen is dat hartstikke gevaarlijk. Voor je het weet slaat het over in negatief gedrag of wordt het verkeerd opgevat [korfbal].